

Pædagogiske Læreplaner

NaturMusen - Grønbjerg

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

Indholdsfortegnelse

Indledning:	3
Læring i NaturMusen	3
Børn med særlige behov	4
Evaluerings.....	4
Overordnede mål og principper.....	4
Grundlæggende værdier	6
Målsætning for leg og læring	6
Barnets alsidige personlige udvikling.....	8
Sociale kompetencer	10
Sprog	11
Krop og bevægelse	13
Natur og naturfænomener	15
Kulturelle udtryksformer og værdier	17
Børn med særlige behov	18
Dokumentation	20
Evaluerings.....	21

Indledning:

NaturMusen er bevidste om vigtigheden af at kunne dokumentere vores daglige arbejde over for forældre, bestyrelse og andre interesserede. Vi har haft en pædagogisk dag, hvor vi har revideret læreplanerne. Derudover arbejdes der løbende med læreplanerne i dagligdagen og på vores stuemøder.

For at alle får ejerskab af læreplanerne/måden vi arbejder på, er det af stor betydning, at det er hele det pædagogiske personale, der udarbejder læreplanerne.

Vi har i NaturMusen udarbejdet læreplaner, hvor personalet både fra børnehaven og SFO-en deltog. Vi ser læreplanerne som et vigtigt arbejdsredskab i vores pædagogiske arbejde.

Læreplanerne indeholder de seks fokuspunkter eller temaer:

- **Krop og bevægelse**
- **Naturen og naturfænomener**
- **Sprog**
- **Sociale kompetencer**
- **Kulturelle udtryksformer og værdier**
- **Barnets alsidige personlige udvikling**

Vi er i NaturMusen bevidste om, at de pædagogiske læreplaner ikke kan stå alene og at de ikke må blive en hæmsko for impulsiviteten. Derfor laver vi selvfølgelig også mange andre aktiviteter, som har direkte forbindelse med læreplanerne. Vi arbejder på, at der skal blive en synlig forbindelse mellem det daglige pædagogiske arbejde og læreplanerne, ved at dokumentere på forskellige niveauer.

I NaturMusen anser vi arbejdet med de pædagogiske læreplaner som et løft af det pædagogiske arbejde.

Samtidig bliver det også en integreret del at tænke læring i NaturMusen som noget positivt, hvor det enkelte barn, igennem den daglige læring, gennemgår en vigtig udvikling.

Læring i NaturMusen

I NaturMusen stræber vi efter at dokumentere, at det enkelte barn styrkes i de sociale færdigheder, hvor omsorg vægtes højt, hvor lysten til selvstændighed og medbestemmelse styrkes.

Da legen og kreativitet er en stor del af vores hverdag, er vi bevidste om, at barnet lærer mens det leger og leger mens det lærer.

Vi arbejder på, at de fysiske rammer, både ude og inde, er inspirerende og under konstant udvikling. Derved sikrer vi, at børnene får brede udviklingsmuligheder.

Samtidig er vi bevidste om, at omgivelserne og husets rum skal være af en sådan beskaffenhed, at man trives ved at være i dem.

Personalet i NaturMusen arbejder ud fra ordene: "at se muligheder frem for begrænsninger". Vi er engagerede og nærværende voksne, som tror på, at vi gør en positiv forskel i barnets liv, og at grundstenen for videreudvikling er lagt på et solidt fundament. Som pædagogisk personale vil vi gøre brug af de forskellige kompetencer, som hver især besidder.

Børn med særlige behov.

Med et solidt fundament i NaturMusen, mener vi at have mulighed for at være rummelige over for børn med særlige behov. Personalet i NaturMusen er tydelige voksne, som gennem deres væren er troværdige rollemodeller.

I arbejdet med det enkelte barn tager vi udgangspunkt i det barnets ressourcer og begrænsninger. Vi stimulerer og udvikler barnet med afsæt i der hvor barnet er lige nu. Vi vil styrke det enkelte barns selvværd og selvtilid gennem vores pædagogiske arbejde og læreplanerne. Der skal være plads til, at barnet øver sig i at være stolt over sig selv, at barnet får ros, anerkendelse og succesoplevelser. Det er gennem disse, barnet får mod til videreudvikling.

Evaluerings.

Vi vil løbende evaluere vores læreplaner på stue- og pædagogiske møder. Dog vil vi hver 2. år – lige årstal nærlæse læreplaner, diskutere og tilrette læreplanerne, så de hele tiden er i et dynamisk flow. På den måde vil uinteressante emner, overflødige rutiner m.v. blive slettet for at give plads til det der rør sig her og nu. På den måde er læreplanerne ikke statiske, men dynamiske.

Overordnede mål og principper

De overordnede mål og principper til det pædagogiske arbejde er udarbejdet af bestyrelsen for Grønbjerg Friskole, som lægger vægt på:

- Udvikling af børnenes sociale kompetencer.
- Leg.
- Værkstedaktiviteter.
- Sundhed og hygiejne.
- Brobygning til skoledelen.
- Stimulering af børnenes sproglige nysgerrighed.

I forhold til børn og aktiviteter er det for os i NaturMusen værdifuldt at:

- Børnene føler sig holdt af, respekteret og er trygge
- Vi tager udgangspunkt i barnets ressourcer frem for mangler
- Børnene gennem en følelse af selvværd udvikler sig til åbne, harmoniske og selvstændige individer
- Børnene kan trives i et fællesskab, hvor man udviser anerkendelse, omsorg og respekt for hinanden
- Børnene gennem leg udforsker og oplever verden
- Børnene bliver sunde – fysisk og psykisk – ved at være ude hver dag, være fortrolig med natur, vind og vejr, bevæge sig og ved at spise sundt

I forhold til forældresamarbejdet er det værdifuldt for os at:

- Forældrene er og vil det bedste for deres børn
- Forældre og personale har en fælles interesse i, at det pædagogiske arbejde gøres så godt som muligt
- Børnene gennem et åbent, tillidsfuldt og konstruktivt samarbejde forældre og NaturMusens personale imellem, får de bedste trivsels- og udviklingsmuligheder
- Der vægtes et højt informationsniveau mellem personalet og forældrene

I forhold til personalet er det værdifuldt for os at:

- Personalet er begejstret og engageret i sit arbejde
- Personalet føler ansvar for børn, forældre og kolleger
- Personalet holder af og kan lide børn
- Omgangstonen i huset er i et anerkendende sprog
- Personalet er åbent og engageret over for nye tiltag og udvikling af NaturMusen
- Personalet er åbent over for udvikling af egne kvalifikationer, når det er nødvendigt af hensyn til trivsel og udvikling
- Der er et godt personalesamarbejde. Kun derved skabes et godt miljø i NaturMusen
- Der tilstræbes en aldersmæssig, kønsmæssig og personlighedsmæssig spredning
- Personalet arbejder med udgangspunkt i Servicelovens bestemmelser om Pædagogiske Læreplaner, der omhandler
 - Barnets alsidige personlighedsudvikling (personlige kompetencer)
 - Sociale kompetencer
 - Sprog
 - Krop og bevægelse
 - Natur og naturfænomener
 - Kulturelle udtryksformer og værdier

Grundlæggende værdier

I NaturMusen arbejder vi ud fra følgende principper at:

- Det skal være sjovt at være barn
- Hvert enkelt barn har ressourcer, der kan og skal udvikles i et anerkendende miljø
- Vi betragter barndommen som en værdi i sig selv og støtter barnets leg og virke
- Der skabes rum og plads, så barnet får optimale muligheder for at udforske og bruge dets ressourcer
- Barnet er fysisk og psykisk i balance
- De voksne ser og bygger på barnets ressourcer frem for mangler
- Barnet lærer ud fra børneperspektivet, hvor der tages hensyn til, hvad barnet er optaget af
- Barnet lærer, når der skabes nærhed, kontinuitet og tid til fordybelse
- Barnet bedst lærer i et "flow", hvor kompetence og krav er i balance

Målsætning for leg og læring

Barnet leger mens det lærer, og lærer mens det leger. Legen er en forudsætning for at lære. Den har stor betydning for barnets udvikling på de følelsesmæssige, sociale, praktiske, musiske, sproglige og motoriske områder.

Læring er en proces, hvori barnet aktivt konstruerer sin egen viden i et gensidigt forhold mellem sig selv og sin omverden.

Det er i relationen med andre børn og voksne, at udviklingen sker. Læring er en kombination af erfaring, leg og undervisning.

Det er vores mål at:

- Vi skaber det legende, lærende og udviklende rum.
- Barnet møder engagerede voksne der peger, viser, forklarer og samtidig kan tage barnets perspektiv og følge dets spor.
- Barnet får succesoplevelser og sejre.
- Vi skaber plads til fordybelse.
- Den voksne leger *med* børnene.
- Fantasien skal være drivkraft.
- Barnet får ro og frihed til at øve og gentage aktiviteter.
- De voksne sammen med barnet finder fælles fokus i interesse og lyst. Det er i dette "flow" læringen sker.
- Skabe et læringsrum, både fysisk og psykisk, hvor barnet får lyst til at være aktiv medspiller.
- Vi indretter vores rum både ude og inde, så der skabes næring til børnenes fantasi.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Møder vi det enkelte barn nærværende og lyttende.

Eks.: Når barnet møder i børnehaven, ser vi barnet, hilser godmorgen og hjælper med det med at komme i gang med den aktivitet, barnet har lyst til.

Tager vi udgangspunkt i det enkelte barns interesser.

Eks.: En gruppe drenge er optaget af leg med traktorer. De voksne støtter op med indkøb af nyt legetøj, der kan understøtte legen.

Giver vi barnet mange forskellige oplevelser, både enkeltvis og i fællesskab.

Eks.: Vi holder samling, hvor vi synger og fortæller om vore oplevelser. Børnene fortæller fra deres hverdag og vi læser historier. De lærer navne på farverne og hvilke bogstaver der er i deres navne. Vi tager på ture ud af huset til skoven, stranden, i nærområdet og på bibliotek til musik og film, i teater og på virksomhedsbesøg.

Skaber vi en synlig og genkendelig hverdag for barnet.

Eks.: Vi samles ved måltiderne og alle børn har faste pladser i en periode. Ved måltiderne er der faste ritualer som f.eks. toiletbesøg, vaske hænder. Ved bordet øver vi os i bordskik, sige værsgo, bede om mælken, række tingene til hinanden osv..

Indretter vi rummene, så de giver plads til leg, fordybelse og eksperimenter.

Eks.: I legestuen, hvor der leges i dukkekrogen. (Afprøve egne regler: hvem kan være med og hvem bestemmer?)

På stuen hvor der leges på mindre legetæpper med de ting som er sat på hylder ud for tæppet.

Indrette værkssted i den gamle garderobe, hvor børnene kan udfolde sig med sav hammer og søm samt bruge rummet som maleværksted, hvor det ikke gør så meget om der skulle falde en klat maling på gulvet!

Vi er bevidste om de voksne som rollemodel. Vi er dem der skal støtte, inspirere og være igangsætter i barnets leg og eksperimenter.

Eks.: Vi er medlem af Grønne Spirer og får derved inspiration til emner som f.eks. fugle, miljø mv.. Vi kommer med ideer til hvad emnet kan indeholde og fører ideerne ud i livet.

Vi lærer om kryb og kravl, hvor de bor, hvad de spiser, lærer at artsbestemme, tegner dem, leder efter spor, finder billeder deraf og klipper dem ud af blade osv. osv...

Hele børnehaven tager hver mandag og torsdag i skoven i forår, sommer og efterårsmånederne for at være ude i naturen og få naturoplevelser.

Vi tager bussen ud til områder for at se på dyrelivet, være i naturen og høre om hvad der rører sig i naturen her og nu.

Det er dokumenteret, at børn der er meget ude, er mere harmoniske og sociale, de har færre sygedage, en bedre motorik og større koncentrationsevne.ⁱ

Vi er opmærksomme på, at ved at fordybe os i et emne, skærper vi børnenes opmærksomhed generelt.

Vi styrker dem i det legende og lærende miljø, som udelivet i høj grad bidrager til.

Barnets alsidige personlige udvikling

Barnets alsidige, personlige udvikling forudsætter en lydhør og medlevende omverden, som vil barnet noget og samtidig anerkender og involvere sig i barnets engagement i denne verden. Dette giver barnet mulighed for at udvikle en alsidig personlighed med selvværd, følelser, vedholdenhed, grænsesætning, motivation, fantasi og kreativitet.

Det er vores mål at:

- Voksne skaber mulighed for, at barnet oplever sig som værdifuld deltager og medskaber af et socialt og kulturelt fællesskab.
- Tilbyde det enkelte barn mange forskellige muligheder for at deltage aktivt og få betydningsfulde sociale og kulturelle erfaringer.
- Give plads til at barnet udfolder sig som selvstændig, stærk og alsidig person, der selv kan tage initiativ.
- Give børnene mod til at turde tage livtag med livet!

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Har vi øje for det enkelte barn.

Eks.: Vi siger goddag og nævner barnets navn og det samme ved farvel. Barnet bliver nævnt til samling, også hvis det er syg eller holder fri. Vi holder om barnet og giver et knus, når der er brug for det.

Ser vi det enkelte barns styrker og kompetencer.

Eks.: Anerkender barnet med ord og handling, når det har lært selv at tage tøj på. Vi tager f.eks. foto af et flot stykke arbejde/konstruktion, gemme tegninger i barnets mappe, synliggøre barnets aktiviteter ved ophæng og udstillinger.

Giver vi plads for alle de følelser, barnet har.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

Eks.: Når barnet græder f.eks. når far og mor går eller hvis der er nogle der driller, anerkender vi barnets følelser og giver os tid til at trøste og lytte. Vi giver barnet plads til selv at glædes over en handling, uden at den voksne overtager glæden.

Barnet lærer at kunne tilsidesætte egne behov og vente på de andre.

Vi skaber fysiske rammer, rum og miljø, hvor barnet lærer at tage initiativ, da de fleste ting er i børnehøjde, så barnet kan arbejde selvstændigt.

Eks.: Papir, blyanter, hamre, søm, spil er i børnehøjde på børnereol.

Vi skaber lege og aktiviteter, der tager udgangspunkt i barnets aktuelle udviklingsniveau.

Eks.: Indretning af rummet, indkøb af materialer, legetøj og spil, der tilgodeser alle udviklingstrin, og både piger og dreng. Humlebierne, hvor vi giver de 5 - 6-årige spændende udfordringer og hvor vi bl.a. arbejder med Trin for Trin.

Vi inddrager barnet i hverdagens gøremål.

Eks.: Køkkentjans, borddækning, tilberede dagens frugt/brød og være med til at bage, passe have.

Vi skaber sociale sammenhænge med andre voksne og børn.

Eks.: Måltidet hvor vi holder bordskik og vi siger værsgo, hælder selv mælk op spørger om tingene osv.. Leger regellege og rolleleg, hvor barnet får afprøvet sin identitet.

Udfordres og støttes barnet i at blive selvhjulpne med tøj, mad og toiletbesøg.

Eks.: lægger flyverdragten ud på gulvet, så barnet selv kan kravle i. Serverer forskellig frugt/grønt/brød, så børn lærer at smage forskellige ting. Lærer barnet at gå på toilettet og tørre egen numse.

Hvert barn har sin egen bog

Eks.: Personalet hjælper med at samle de tegninger, der er betydningsfulde for barnet. Der sættes billeder i og der laves beskrivelser i dialog med det enkelte barn.

Har legetøjsdag ca. 1. gang i måneden.

Eks.: Vi vil bruge legetøjsdagen til bl.a. at forklare børnene om følgende emner: "Det at dele noget at mit med dig", "Hvad er værdifuldt for mig" samt "Det at bringe noget af hjemmelivet med sig i børnehaven".

Børnene må fortælle om det legetøj de har taget med, hvordan de har fået det og hvad det betyder for dem.

Synligheden af ovennævnte, vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Er trygge, glade og harmoniske
- Udviser empati

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

- Er fysisk aktive med god motorik
- Er hjælpsomme
- Fordybe sig
- Rummer hinandens forskelligheder
- Har relationer på tværs af alder og køn.

Sociale kompetencer

Social kompetence er nøglen til fællesskabet, hvor børnene i samarbejde udvikler sig socialt og får evnen til at udtrykke medfølelse, indlevelse, og respekt for andre, og samtidig føle en samhørighed med andre og kende til demokratiske spilleregler.

Det er vores mål at:

- Barnet møder voksne, der anerkender og respekterer det enkelte barn som den person det er, og at barnet oplever at høre til.
- Det enkelte barn oplever tryghed og tillid i dets relationer til voksne og andre børn i børnehaven uden mobning og drillerier og ikke at blive holdt udenfor.
- Barnet inddrages og opmuntres til at deltage i fællesskabet.
- At barnet lærer at arbejde sammen med andre og deltager i demokratiske beslutningsprocesser.

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Har barnet en fast pædagog, der varetager forældresamarbejdet.

Eks.: Når et nyt barn starter, afholdes der en samtale omkring barnet, så vi lærer det bedst muligt at kende.

Giver vi rum og plads til legen og fordybelse.

Eks.: Indretter små rum til leg både ude og inde, hvor vi giver plads til rolleleg, sangleg, fortællinger, massage, samling med sang, rim og remser osv.

Dukkebogen er eminent til rollelegen (for mor og børn)

Hjælper vi med at styrke barnets venskaber.

Eks.: Laver mindre grupper, hvor der er plads til at dyrke venskaber, på gåture, i dukkekrogen eller i gymnastiksalen. Skovdagene er i høj grad med til at styrke barnets venskaber, da hele børneflokkene er af sted. Vi giver plads til at knytte venskaber gennem den frie leg. Børn har medbestemmelse i forhold til leg og gruppedannelse. Sættes ord på forhandlinger og konflikter. Barnet støttes i at bruge ord i stedet for næver.

Eks.: Et barn har svært ved at udtrykke sig. Den voksne kan med få ord støtte barnet, så det føler sig anerkendt i situationen og lærer at fastholde egne beslutninger, så barnet lærer at sige til og fra og vise empati for andre.

Dette sker bl.a. gennem øvelser i Trin for Trin.

Giver vi dem oplevelser i fællesskab.

Eks.: Højtider som vi fejrer i fællesskab med de forskellige traditioner, der hører til jul, påske, fødselsdage, temauger i fællesskab med skolen osv.

Strukturer en forudsigelig hverdag der tilgodeser barnets aktiviteter og husets behov. En hverdagsrytme giver barnet struktur og mulighed for fordybelse.

Eks.: Hver dag til samling/formiddagsfrugt får børnene information om dagens aktiviteter, og de fortæller, hvad de har lyst til at deltage i. Nogle dage er der også noget, vi skal alle sammen.

Vi lytter til barnet og giver plads til nærvær og fordybelse.

Eks.: Vi støtter og griber deres interesse for en leg ved at indkøbe relevante materialer. Der anskaffes rigtige gryder og andet til mudderkøkkenet.

Vi tegner og læser for dem om emner som f. eks. svampe i skoven, blade/kogler, prinsesser, insekter, dyr, biler, traktor.

Der indhentes brochurer over f.eks. landbrugsmaskiner.

Som tegn på at ovennævnte eksempler fører hen mod de beskrevne mål, vil vi på længere sigt se børn der:

- Er trygge, glade og harmoniske.
- Er aktive.
- Bruger de materialer, der er til rådighed.
- Leder og fordeler roller i rolleleg.
- Kan forhandle og kan argumentere for sin sag.
- Dyrker venskaber.
- Glædes ved genkendelighed.
- Udviser empati.
- Lytter til hinanden.
- Er hjælpsomme.
- Leger i forskellige kontekster.
- Kan fordybe sig.

Sprog

Sprog er forudsætningen for at udtrykke sig og kommunikere. Der findes mange forskellige former for sprog. Her kan nævnes talesprog, kropssprog, humor, skriftsprog, billedsprog og tegnsprog. Igennem disse kan børnene dels udtrykke deres egne tanker og følelser dels blive i stand til at forstå andres. Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig på mange måder.

Det er vores mål at:

- Give barnet mulighed for at udvikle dets sprog gennem daglige aktiviteter.
- Udfordre barnet til sproglige kreativitet, til at udtrykke sig på mange forskellige måder.
- Den voksne støtter og udvikler barnets interesse og nysgerrighed i forhold til tegn, symboler, bogstaver og tal.

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Mødes vi med børnene til samling.

Eks.: børnenes navne læses op hver dag. Vi læser bøger, synger, laver rim og remser. Børnene fortæller om deres oplevelser og lytter til andres måde at fortælle på. Vi bruger humoren som en blanding af det verbale og kropssproget.

Bruges barnets bog.

Eks.: Der samles div. materialer fra børnenes hverdag i mappen og vi kan tage den frem og tale om det vi ser. I bogen er der også en kærlig hilsen fra hjemmet i form af "se min familie". Det er en billedsamling af livet på hjemmefronten, som udfordrer barnets sprog, da det er barnet, som har viden derom.

Sættes ord på hverdagens aktiviteter.

Eks.: køkkentjansen. 2 børn vælges til at dække bord og rydder af efter sig selv. Vi tæller personer, glas, madpakker. Ved bordet får de to "udvalgte" øjenkontakt med hinanden – venter på at der er ro – og siger vær's'go. Når vi spiser frugt eller madpakker, skiftes børn og voksne til at fortælle om mange forskellige oplevelser fra hverdagen.

Tilstræbes, at børnene får sansemæssige oplevelser, så de kan udbygge sproget.

Eks.: Se, opleve, røre, lege og regere i skoven, på legepladsen, i mudderkøkkenet, på Grunden og de steder, hvor vi færdes. Opleve de fire elementer: jord, vand, ild og luft.

Anvendes bogstaver og tal i hverdagen.

Eks.: I garderoben er barnets og forældres navn synlige på den enkeltes kasse. Vi skriver om dagens hændelser på tavlen. Der hænger sjove plakater med tal og bogstaver og børn kan gen-kende bogstaverne i deres eget navn og finder ud af hvor gamle de er.

Eks.: Leger med ord og lyde når vi tager tøj på, når vi gynger til rim og remser. Skærper barnets opmærksomhed ved at den voksne ændrer udtale og talemåde.

Vi bruger friskolens bibliotek. Vi laver biblioteksdage nogle gange i løbet af året.

Vi giver barnet forskellige materialer, redskaber og rum til at udtrykke de mange sprog med talesprog, tegnsprog, krops-sprog og billedsprog.

Give barnet forskellige oplevelser, der er medvirkende til bl.a. sprogudvikling

Eks.: Ture i byen, indkøb, skoven, vandet, på museum, biblioteksbesøg, besøge arbejdspladser og andre konkrete oplevelser.

Benytter vi os af sange, rim og remser der hjælper barnet med dets sproglige udvikling.

Benytter os af Dialogisk læsning, som opøver en bevidsthed hos børnene omkring det læste ord!

Synligheden af ovennævnte, vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Tør og kan udtrykke sig verbalt
- Er trygge, glade og harmoniske
- Udviser empati
- Kan give udtryk for egne følelser og behov
- Tør være i centrum
- Er hjælpsomme
- Er socialiserede på tværs af alder og køn
- Kender egne grænser og sige stop når grænsen er nået
- Bruger ord i stedet for næver

Krop og bevægelse

Barnet er sin krop og har sin krop. Det erobrer verden gennem kroppen. Der sker en stor fysisk udvikling i løbet af børnehavetiden. Det grundlæggende for barnet er glæden ved at bevæge sig, men det er samtidig fundamentet og værktøjet til erfaring, viden, kommunikation, følelsesmæssige og sociale processer. Ved at tage vare på kroppen og sikre dets udfoldelser, lægges grundlaget for fysisk og psykisk sundhed.

Det er vores mål at:

- Barnet oplever glæde ved, accept af og forståelse for dets egen krop og oplever glæden ved at være i bevægelse
- Der i børnehaven er mulighed for at styrke barnets fysiske sundhed bl.a. med fokus på ernæring, hygiejne og bevægelse
- Barnet aktivt kan udforske og tilegne sig verden gennem alle sanser

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Indrettes et udfordrende miljø både ude og inde.

Eks.: I legestuen er rummet opdelt, så børn der vil konstruere kan lege uforstyrret i den ene del af stuen mens børn, der ønsker at lege i dukkekrogen, kan være i den anden ende. Der er et stillerum, hvor der er mulighed for at lege med togbane, få massage, lege rolleleg, osv.

I køkken/alrummet er der mulighed for at være med til dagens projekter, udskæring af frugt grønt osv.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

Benyttes gymnastiksalen, multisalen el. glassalen til div. udfoldelser

F.eks.: Her udfolder vi os med dans, rytmik, sang, bevægelse, sanglege, tummel osv.. vi har nogle gange redskaberne ude, leger krokodillestafet, har teamwork gennem leg, bruger faldskærm som vindspil/iglo/gemme sig under. Leger ståtrold, tag fat, kryber, kravler, hopper, springer, løber osv.

Er vi på legepladsen hver dag, også i regnvejr.

Eks.: Legepladsen er anlagt med volde og ujævnt terræn, cykler, gynger, sand og vand og mudderkøkken. Der er plads til at grave et stort hul til "fælder" både for dyr og mennesker. Barnet mærker på egen krop og under neglene, hvordan jord og mudder føles.

Vi bruger naturen i lokalmiljøet, Vesterhavet eller fjorden

eks.: Børn får forskellige sanseoplevelser. De hører vandet risle, holde balancen på kanten af bækken. Samle materialer, som vi kan bearbejde derhjemme

Tager i skoven 2 gange om ugen i forår-, sommer- og efterårsperioden. (kun af og til vinterperioden)

Eks.: I skoven: lytte til vindens susen i træerne, falde på den bløde skovbund.

Slipper børnene fri, så de kan løbe på den ujævne terræn. Smage på forskellige bær, løfte benene højt over lyngen. Mærke og opleve de forskellige årstider.

Vi er opmærksomme på at lære børnene om en god hygiejne.

Eks.: Børnene vasker hænder før hvert måltid og inden dets medvirken ved madlavning. Der gives diplom i at vaske hænder.

Lave et temaforløb om vores madpakke – hvad er en god madpakke?

Synligheden af ovennævnte, vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Er trygge, glade og harmoniske .
- Tør bevæge sig.
- Huske regler for div. Lege.
- Udviser empati.
- Udtrykker sig gennem kroppen.
- Bruger fantasien.
- Kan udtrykke hvad der er godt/mindre godt.
- Kan give udtryk for egne følelser og behov.
- Tør og kan udtrykke sig verbalt.
- Tør være i centrum.
- Er hjælpsomme over for hinanden.
- Kender egne grænser og sige stop når grænsen er nået.
- Bruger ord i stedet for næver.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

- Vise interesse for mad og sundhed.
- Sige ja til udelivet.
- Mere tolerante
- Bedre indlæring

Natur og naturfænomener

At barnet får naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, lærings og kropslig betydning. Naturfaglig dannelse for børn i børnehaven handler om, at børnene får mangeartede naturoplevelser, og at interessen for og viden om naturen skærpes. Hermed skabes grundlag for børns forståelse for naturen og miljøet i deres omverden.

Det er vores mål at:

- Lære børnene respekt og forståelse for naturen og opleve glæden ved at være i naturen
- Barnet lærer naturen at kende med alle sanser og oplever den som kilde til og rum for leg, oplevelse, udforskning og viden
- Barnet skal have mulighed for at erfare natur som rum for leg og fantasi

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Følges årstiderne i køkkenhaverne, på Grunden, i skoven

Eks.: Vi sår, planter ud, luger og høster. Der plukkes bær og frugt og børn følger maden fra jord til bord.

Gør vi brug af Grunden, hvor vi har særlig fokus på natur og naturfænomener som jord, ild, luft og vand.

Eks.: Vi er ude i alt slags vejr, hvor de voksne har ansvar for at børn altid er klædt på, så de kan klare udelivets udfordringer. Når det er muligt, tændes der bål. Om vinteren tages kælkene frem og vi kælker. Om sommeren er det vandrutchebanen, der benyttes. Eller vi kan lave pilefløjter om foråret. Laver perler af hyld og rønnebær.

Er vi i skoven 2 x ugentligt

Eks.: Børnene lærer respekt for dyr og planter og får en viden om hvordan man færdes i naturen. Vi ser træer og buske springe ud, hører fuglene synge og finder spor efter dyr. Børn lærer at man ikke bare skal brække grene og kviste af, da træer er levende. Myretuer ødelægges ikke.

Undersøger og eksperimenterer barnet i naturen sammen med voksne eller på "egen hånd".

Eks.: Ser og mærker på mariehøns, orme, biller og larver. De voksne hjælper til med et lille kikkeglas og fortæller om dyret. Hvis vi finder et dødt dyr, bliver det pænt begravet. Vi smager på bøgehækkens blade, og lærer hvad man må putte i munden, og hvad man ikke må putte i munden.

Sørger vi for, at der er plads og frirum på legepladsen imellem træerne til barnets egne eksperimenter.

Eks.: Bygge huler under buskene, hvor sten bliver til guld og væltede træstammer bliver til flyvemaskiner.

Tager vi på ture ud af huset. Vi tager af sted på egen hånd og nogle gange sammen med en naturvejleder eller jæger.

Eks.: Tur til Vesterhavet, "de sorte bakker", Hindø, Bundsbæk, Hoverdal, Ud i mosen med Leo, Præstbjerg eller lign.

Naturen drages indenfor til beskæftigelse.

Eks.: Planter og grene fra haven drives frem inden døre og bruges i vaser og krukker. Blade, frø, kogler, kastanjer, sten og skaller bruges i leg og kreativitet.

Børnene bliver fortrolige med ild.

Eks.: Vi laver bålpuستepinde og lære børnene at opbygge et bål.

Bruger naturens materialer

Eks.: Børnene lære at bruge en kniv og gør sig erfaringer med at snitte i forskellige former for træ.

For at kunne delagtiggøre børnene mest mulig, deltager det pædagogiske personale i kurser fra "Grønne Spire" <http://www.groennespirer.dk/>

Synligheden af ovennævnte vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Er trygge, glade og harmoniske.
- Har skærpet opmærksomhed.
- Glædes ved at vende tilbage til kendte steder.
- Lærer glæden og faren ved at lave bål.
- Færdes i naturen med omtanke.
- Glædes ved at færdes i naturen.
- Udviser empati.
- Er fysisk aktive med god motorik.
- Kan fordybe sig.
- Nævner nogle fugle, dyr og planter ved navn som solsort, hare, følfod.
- Kan rumme hinandens forskelligheder.

Kulturelle udtryksformer og værdier

Kulturel viden er det blik verden mødes med. Først i mødet med de andre og deres forskellighed, erkender man sit ståsted, rødder og udviklingsmuligheder. Børn møder verden med alle sanser i brug. Respekten for dette er en forudsætning for at kunne inspirere og berige deres udvikling af kulturelle udtryksformer. Jo rigere udtryksformer, jo mere varieret bliver deres personlige og sociale identitet.

Det er vores mål at:

- Barnet møder voksne, der formidler kultur og støtter dem i at afprøve forskellig udtryksform.
- Barnet har adgang til materialer, redskaber og moderne medier, som kan give oplevelser og bidrage til børns skabende og kulturelle aktiviteter.
- Barnet får lejlighed til at deltage i og få viden om kultur og kulturhistorie, traditioner og deltagelse i lokalsamfundets tilbud.
- Holde traditioner i hævd.

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Møder barnet tydelige voksne, der er bevidste om de normer og regler der gælder i NaturMusen, og den særlige kultur der gælder der.

Eks.: Vi spiser sammen. Vi hjælper til når der skal ryddes op, dækkes bord, og alle bidrager til fællesskabet efter bedste evne. Vi siger goddag, farvel, og har et kultiveret sprogbrug.

Møder barnet professionelle kunstnere, der kan være med til at sætte gang i barnets egne udtryksformer.

Eks.: Laver teaterstykke sammen med skolen, der inddrager alle (både børn og voksne). Besøger den grønne skovnisse til jul (Ringkøbing-Skjerns museer arrangerer ved Bundsbæk mølle). Tager på biograftur. Besøger biblioteket i Videbæk.

Præsenterer vi barnet for æstetikken i form af materialevalg, pyntede borde til højtider. Div. udstillinger af egne produkter.

Eks.: der er dug på bordet ved morgenmad og frugt om eftermiddagen. Vi sørger for at der er pyntet op på køkken-bordet med div. bowler/fade med lys, blomster eller andet der indikerer årstiden. Der gøres ekstra ud af bordpyntningen ved festlige måltider som ved julefrokost, påskefrokost og høstfest. Børn og voksne opfordres til at komme i pænt tøj.

Åbner vore døre til lokalsamfundet.

Eks.: Åbent hus for forældre og bedsteforældre. Dagplejere kommer som en naturlig del i børnehaven. Vi tager ud af huset og besøger landbrug, virksomheder, Bundsbæk og andre lokale områder, der ligger i nærheden.

Holder vi samling, hvor vi mødes og ser hinanden.

Eks.: Lærer hinandens navne, datoer, måneder, år, synger årstidens sang og lærer om dansk kultur med højtider, og hvad sker der i lokalsamfundet

Har vi faste traditioner som fødselsdage, fejrer de danske højtider, går i kirke til jul, besøger teater, er på havtur, besøger Bundsbæk Mølle, lygtefest og fælles dramaugue med skolen.

Eks.: Børnene får en fornemmelse af årets gang og genkendelsens glæde i forhold til de årligt tilbagevendende begivenheder.

Stifter barnet bekendtskab med forskellige udtryksformer.

Eks: Udklædningsstøj hænger altid til fri afbenyttelse. Materialer til at tegne/male står fremme i børnehøjde sammen med sakse.

Benytter børnene de digitale medier så som brug af internettet, digitalkameraer lign.

Vi vil på sigt anskaffe ipads til børnehaven!

Synligheden af ovennævnte vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Er trygge, glade og harmoniske.
- Har skærpet opmærksomhed.
- De stiller spørgsmål er nysgerrige og fordyber sig i ting, der ikke er kendte.
- Glædes ved at vende tilbage til kendte.
- Kan fordybe sig.
- Er undrende.

Børn med særlige behov

Denne gruppe børn kan være børn med særlige fysiske eller psykiske behov, hvor der er stillet en diagnose, eller det kan være børn fra svagtstillede familier, hvor der er permanente problemer som f.eks. sygdom og arbejdsløshed eller dødsfald i nær familie.

Det kan være børn, der i en kortere eller længere periode er sårbare pga. skilsmisse, lang sygdomsperiode og lign.

Disse børn har brug for særlig støtte og opmærksomhed. I nogle tilfælde får barnet bevilliget en støttepædagog, der kan tilgodese de særlige behov, barnet har. Ellers tilstræber vi at tilrettelægge vores pædagogik og hverdag, så vi kan rumme det udsatte barns særlige behov.

Det er vores mål at:

- Give nær voksenkontakt til barnet og dets familie.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

- Skabe en forudsigelig og tryk hverdag.
- Barnet kommer i en mindre gruppe.
- Vi ser barnets ressourcer og bygger videre på det.

For at ovenstående kan blive opfyldt:

har hvert barn en primærpædagog, hvis fornemmeste opgave er at se og rumme barnet hver dag.

F.eks.: pædagogen får sagt "god morgen" og måske give fysisk kontakt med et lille klem eller lade det sidde på skødet.

Sørger for at være sammen med barnet i løbet af dagen og måske også sidde sammen ved måltiderne.

Pædagogen holder tæt kontakt til familien.

Holder fokus på barnet i en periode på stuemøderne. Ser hvad barnet er optaget af og bygger videre på det

Har fokus på dialogen/forældresamarbejdet.

Eks.: Kontakten til forældrene er større i en periode.

Tager kontakt til eksterne samarbejdspartnere.

F.eks.: Der opstilles mål for, hvad vi vi/kan arbejde med i en periode.

Der laves en handleplan i samarbejde med familien, såfremt Fase 2 Netværket (tidligere Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) skal inddrages.

Vi går tæt på barnet i legesituationer.

Eks.: For at synliggøre over for de andre børn, hvad barnet er god til og for at guide barnet ind i legen, kommer vi med forslag til/byder ind med ideer for barnet

Hjælper barnet med at sætte ord på følelser

Eks.: låne bøger på biblioteket, tegne og tale med barnet omkring det der er svært i øjeblikket (skilsmisse, dødsfald i familien m.v.)

Synligheden af ovennævnte vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Er trygge, glade og harmoniske.
- Tør deltage i leg.
- Kan agere uden voksenhjælp i kortere periode.
- Fordyber sig i kortere periode.
- Glædes ved at være del af fællesskabet.
- Udviser empati i perioder.
- Er fysisk aktive.
- Kan lytte og vente.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

Dokumentation

I følge loven om læreplaner har vi i børnehaven pligt til løbende og hvert 2. år at dokumentere og evaluere vores pædagogiske arbejde med børnene.

Dokumentation er "at føre bevis" og i en pædagogisk sammenhæng, kan dette bruges til at få nye erfaringer på egne og barnets læreprocesser.

Samtidig kan dokumentation synliggøre, hvordan de opstillede læringsmål er forløbet. Det er ligeledes et bevis over for bestyrelsen, forældre og kommune, at de mål, der er beskrevet og planlagt i læreplaner, er opfyldt.

Det er vores mål at:

- Dokumentere synligt for børn, forældre, kollegaer og vores lokalsamfund
- Skabe samtalestof med vores dokumentation
- Være igangsættere og udviklende med forskellige former for dokumentation
- Synliggøre vores faglighed

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Skriver vi om hverdagen på tavlen uden for køkkenet

Eks.: Forældre kan læse, hvad de fleste børn har beskæftiget sig med formiddag/eftermiddag, så de har en fornemmelse af, hvad der er sket i NaturMusen den dag – evt. understøttet af fotos

Ugeplan og fredagsbrev

Eks.: der udarbejdes ugeplan for næste uges aktivitet og enkelte aktiviteter fra ugen der gik uddybes. Heri skrives også, hvis der sker nyt inden for personalegruppen, ændring i børnegruppen osv.

Snakker med forældrene og fortæller, hvad deres barn har lavet.

Eks.: Der kan være sket noget i dagens løb, som den enkelte forælder bør være ekstra opmærksom på ved f.eks. mindre uheld,

Laver plancher og udstillinger

Eks.: Det er første gang et barn klipper et hjerte i børnehaven og har svært ved det. Barnet øver sig nu og klipper flere gange et hjerte. Der er tydelig udvikling at spore i klipperiet. Det udklippede hjerte sættes på en planche og udstilles

Barnets bog

Eks.: Hvert barn har sin egen mappe med billeder og tegninger. Pædagogerne sørger for at der kommer materiale i det enkelte barns bog, efterhånden som ting males, klippes, klistres.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

Skaber et aktivt liv sammen med børnene ude og inde, hvor vi synliggør vores arbejde.

Eks.: Der laves udstillinger som f.eks. over vores projekt

Forældremøder:

Eks.: Der er fælles møde i foråret sammen med skolen, hvor der er generalforsamling. 1 x i sensommeren/efteråret, vil der blive afholdt fyraftensmøde eller forældremøde. Her vil vi forsøge at lave en vekselvirkning mellem foredragsholder i caféagtigt miljø eller korte fyraftensmøder.

Hjemmesiden

Eks.: hjemmesiden opdateres, så den er up to date hele tiden. Der sættes jævnligt nye billeder ind.

Infoskærm:

Fortæller om ugens arrangementer, dagens aktiviteter samt billeder fra den seneste tid.

Synligheden af ovennævnte vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Børn, der peger og fortæller.
- En flot hjemmeside, der er up to date.
- En infoskærm som kan tilgås hjemmefra.
- Fredagsbreve/ugeplaner.
- Et hus i forandring, fordi der hele tiden skiftes ud i udsmykningen.
- Små artikler i lokalblade og andre medier.

Evaluerings

Evaluerings betyder på latin "at omregne til anden møntsort". Når vi bruger ordet evaluering i børnehaven betyder det: "Hvad fik vi ud af dette forløb".

Det kan være den daglige evaluering, men også evaluering over en længere periode. Det kan være evaluering på den planlagte eller en mere spontan aktivitet. Kort sagt er evaluering en proces, der hænger tæt sammen med dokumentation.

Det er vores mål at:

- Få planlagt og beskrevet vores mål, muligheder, metoder og aktiviteter.
- Udvikle og synliggøre vort arbejde.
- Give plads til refleksion og evaluering.
- Vurdere om vi gør det, vi tror, vi gør.

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

For at ovenstående kan blive opfyldt:

Afholder vi stuemøder hver anden uge og personalemøde hver anden måned.

Eks.: når vi afholder stuemøde, er der hver gang et punkt med "Ugen der gik", hvor vi evaluerer hvad var godt, hvad kunne blive bedre.

Evaluerer vi løbende på vores arbejde.

Eks.: Hvis vi fornemmer, der er brug for at justere på de planlagte aktiviteter, gøres dette, så børn og voksne har fælles fokus.

Bruger ind imellem fotos i vores evalueringsarbejde.

Synligheden af ovennævnte vil give udslag i tegn. Derfor vil vi på længere sigt kunne se børn der:

- Omrokering i personalegruppen
- Personale tale sammen i mindre gruppe
- Indslag i Tv, avis eller andre medie
- Fredagsbreve/ugeplaner
- Opdateret hjemmeside

I NaturMusen vægter vi udeliv, fordi udeliv

- Udvikler krop, sanser og følelsesregister...
- Opøver kontaktevne, empati og samhørighed...
- Giver anledning til fordybelse og engagement...
- Giver sunde børn med røde kinder og snavsede fingre...

"Børn, der opholder sig ude i et naturrigt miljø, har en bedre koncentrationsevne, en bedre motorik, er mindre syge og har en mere udviklet leg".

ⁱ Naturbørn bliver gode børn.

En videnskabelig svensk undersøgelse dokumenterer, at børn i naturbørnehaver trives langt bedre end børn i almindelige bybørnehaver.

Børn i naturbørnehaver er mere harmoniske og sociale, de har færre sygedage, en bedre motorik og koncentrationsevne end børn i bybørnehaver. Det konkluderer en svensk undersøgelse, "Ute på Dagis" fra 1997, som er baseret på et 13 måneder langt studie af sammenlignelige børn i to forskellige børnehaver. Den ene børnehave ligger midt i storbyen, Malmø, og den anden et godt stykke ude på landet. I naturbørnehaven opholder børnene sig dagligt i naturen. De har adgang til en have med græs blomster og køkkenhave. De kan klatre i træer og balancerer på træstammer i skoven. De har alle de udfoldelsesmuligheder, som naturen giver børn. I bybørnehaven kan børnene bevæge sig rundt på en stor og moderne legeplads med almindelige legeredskaber, fortæller den svenske landskabsarkitekt og biolog, docent Patrik Grahn, som er initiativtager til og ledede forskningen af "Ute på Dagis". I 1988 iværksatte han et projekt, hvor 40 svenske daginstitutioner, skoler, hospitaler og plejehjem i et år skulle føre dagbog om, hvordan de oplevede den omgivende naturs indflydelse på brugerne." Dagbøgerne indeholdt en masse informationer, som pegede i retning af, at naturen har en markant betydning for, hvordan mennesker fungerer socialt og helbredsmæssigt. Det fik jeg lyst til at grave dybere i. Jeg var så heldig, at få et stipendium og rejste i 1992 til USA for at gøre videre studier", siger Patrik Grahn. Han tog kontakt til en forskergruppe i USA, som på basis af undersøgelser af 7000 børnehaver børns koncentrationsevne havde udviklet en model bestående af 40 forskellige observationer af børns adfærd. Den tog han med hjem til Sverige og brugte i "Ute i Dagis" undersøgelsen, som nu blev startet. Patrik Grahn allierede sig bl.a. med en miljøpsykolog, en børnepsykolog og en fysioterapeut med speciale i motoriske forstyrrelser hos børn

SPØRGSMÅL ALM.	ALM. BØRNEHAVE	SKOVBØRNEHAVE
<i>Virke rastløs</i>	77,3	6,8
<i>Gøre ting i gal række følge</i>	3,7	1,5
<i>Bliver let frustreret</i>	36	5,8
<i>Afbryder andre, der taler</i>	19,6	9,2
<i>Gør ikke hvad der bliver sagt</i>	13,8	8,6
<i>Følger ikke instruktion</i>	13,1	5,7
<i>Har svært ved at lytte</i>	12,4	2,8
<i>Beskeder må gentages</i>	60,7	7,3
<i>Let at distrahere</i>	17,3	9,3

Udarbejdet af personalet marts 2009 og revideret 2. gang januar 2013

Svært ved at koncentrere sig

9,3

2,1

"Resultatet viste, at naturbørnene var markant bedre til at koncentrere sig end bybørnene. Det skyldes flere ting ; først og fremmest, at der er bedre legemuligheder i naturen. Derfor leger børnene i naturbørnehaven i længere tid af gangen og de forstyrrer ikke hinandens lege så meget som børnene i bybørnehaven. Børn, der ikke har mulighed for at lege i ro, bliver irritable og så stiger deres stressniveau og koncentrationsevnen falder tilsvarende. Når koncentrationen svigter, er der en klar tendens til, at børnene bliver mere selviske, hensynsløse og aggressive. Naturbørnene er betydelig mere hensynsfulde over for kammeraterne.

Den svenske undersøgelse dokumenterer, at naturbørnene har 25% færre sygedage end bybørn. Det er der, ifølge Patrik Grahn, flere grunde til : " Helt enkelt, så er luften så godt som altid bedre ude end inde. Udenfor er barnet ikke så udsat for virus og bakterier, og derfor heller ikke for at blive smittet af syge kammerater. Talrige undersøgelser viser at, stress virker negativt på immunforsvaret. Vi har en teori om at bybørnenes immunforsvar er svækket, netop fordi deres stressniveau oftere er ganske højt. Naturbørnene opholder sig derimod i et harmonisk mindre stressende og naturskabt miljø.

NATUREN GIVER BØRN

1. *God plads*
2. *Frisk luft og masser af lys*
3. *Mindre støj*
4. *Mindre stress*
5. *Færre sygedage*
6. *Bedre motorik*
7. *Bedre koncentration*
8. *Stimulering af kreativiteten*
9. *Færre konflikter*
10. *Mere hensynsfuldhed*

KILDE: "natur og miljø" medlemsblad for Danmarks Naturfredningsforening Nr. 4 1998
Naturbørn bliver gode børn. Journalist Jakob Vedelsby